

Як скласти професіограму

Майстер-клас

Нерідко уявлення про професію у дітей складається лише з окремих фактів, які мають загальний характер. Але під час вибору подальшого життєвого професійного шляху варто мати більш повне уявлення про характерні риси кожної професії. І в цьому допоможе складання професіограм. Пропонуємо навчитися складати професіограми сучасних професій на майстер-класі.

Леся ГУЦАН, кандидат педагогічних наук, Інститут проблем виховання НАПН України, м. Київ

Мета заходу: ознайомити учнів з поняттям «професіограма», її структурою; навчитися складати професіограми сучасних професій.

Хід майстер-класу

I. Теоретична частина. Поняття про професіограму. Структура професіограми

Учитель. *Професіограма* — інформаційно-довідковий опис професії, спрямований на виділення економічних, технологічних, медичних і психологічних характеристик професійної діяльності, знання яких необхідні для детального аналізу й розуміння особливостей обраної професії. Цей опис враховує: загальні відомості про професію; економічний, технологічний, медичний і психологічний розділи.

Професіограма містить:

- загальні відомості про професію та її динаміку у зв'язку з розвитком науки і техніки, соціальним та економічним значенням;

- виробничу характеристику професії, опис трудового процесу;

- соціально-гігієнічні умови праці із зазначенням професійних шкідливих чинників і переліком фізіологічних умов та медичних протипоказань;

- перелік необхідного обсягу знань і вмінь для успішної професійної діяльності, зокрема тих, що визначають професійну майстерність;

- характеристику видів і тривалості професійного навчання, можливості підвищення кваліфікації;

- психограму, тобто характеристику психологічних вимог професії до людини із зазначенням основних і бажаних психічних особливостей, а також психофізіологічних протипоказань.

Приклади професіограм професій, що користуються попитом на ринку праці.

МЕНЕДЖЕР ГОТЕЛЮ

Характер роботи. Менеджер готелю має здійснювати загальне керівництво в готелі. Він стежить за виконанням готельного розпорядку, встановлює розцінки за кімнати, розміщує відділи, наглядає за підтриманням стандартів обслуговування гостей, декором, утриманням кімнат, якістю страв. Асистенти допомагають проводити в дію увесь цей різнобічний контроль.

Підготовка, медичні обмеження, вимоги до індивідуально-психологічних особливостей.

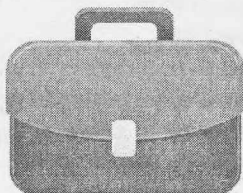
У менеджерів готелю має бути спеціальна вища освіта, економічні, юридичні знання. Навчаються у вищих сфері побуту, академіях персоналу, на вищих курсах.

Це особи, у яких мобільна нервова система з хорошим тонутом. У них швидка реакція, здатність приймати адекватні рішення, висока швидкість сприйняття й оцін-

ки ситуації. Це повинні бути люди інтелектуальні, комунікабельні, з гарними здібностями організаторів і виконавців. Такі спеціалісти активні, творчі, відповідальні, з розвинутим естетичним смаком і широким світоглядом. Від менеджерів готелів вимагається вміння навіть у стресових ситуаціях спілкуватися з різними людьми. Їм необхідна активність, самодисципліна і вміння організувати роботу інших. Вони повинні бачити проблему загалом, але також уміти концентруватися на деталях.

Медичні протипоказання. Хвороби психіки.

Перспективи. Призначення, пов'язані з фаховою підготовкою у вищих і діловими якостями. Можуть призначатися на посади керівників, директорів туристичних центрів, комплексів. Можуть відкривати приватні готелі, кемпінги.

МЕДИЧНІ ЛАБОРАНТИ

Характер роботи. Робота будь-якої медичної установи неможлива без використання лабораторії, де проводяться різноманітні аналізи та дослідження. У сучасній медицині також використовується різноманітне електронне, радіологічне, ультрахвильове та інше складне обладнання, для роботи з яким потрібні не лише медичні, а й технічні знання.

Лаборантами в медичних установах називають кваліфікований персонал, що виконує різноманітні аналізи (бактеріологічні, мікробіологічні тощо) та обслуговує складне медичне обладнання. Ці працівники досліджують кров, рідини та тканини людського тіла, використовуючи під час роботи інструменти та обладнання (мікроскопи, автоматичні аналізатори тощо).

Результати аналізів дають змогу уточнювати діагнози, виявляти хвороби на ранніх стадіях їх розвитку тощо. Діагнози багатьох хвороб можна точно встановити лише на підставі спеціальних лабораторних досліджень (бактеріологічних, радіологічних, хімічних тощо).

Умови роботи. Лаборанти працюють звичайно в чистих, добре освітлених, вентиляованих лабораторіях за своїм постійним робочим місцем, із постійним набором обладнання й інструментів. Вони працюють переважно 40 год на тиждень, маючи постійний графік. У лікарнях лаборанти можуть працювати ввечері та у вихідні за поточним графіком.

Залежно від спеціалізації лаборанти використовують різний інструментарій, від ручного до електронного. Іноді збирання аналізів може бути небезпечною роботою. Але безпека знижується, якщо лаборанти використовують маски, рукавички, головні убори, спеціальний одяг, дотримуються правил техніки безпеки. Роботою лаборантів керує лікар-лаборант.

Наймання на роботу. Лаборанти працюють майже в усіх медичних установах, фармацев-

тичних фірмах, медичних науково-дослідних інститутах.

Підготовка, медичні обмеження, вимоги до індивідуально-психологічних особливостей. Підготовка лаборантів для медичних установ здійснюється спеціальними відділеннями медичних училищ. Лаборант повинен володіти лабораторною технікою, знати методику досліджень і мати уявлення про причини відхилення результатів від встановлених норм.

Від лаборанта вимагається прискіпливість, акуратність, точність тощо.

Робота лаборантів належить до легких із погляду докладання фізичних зусиль. **Вимоги до стану здоров'я:** добрий зір, здорові легені, серце, шкіра. Від лаборантів вимагається точна координація рухів, особливо п'ястей і пальців рук. Вони повинні мати гарну логічно-сим-

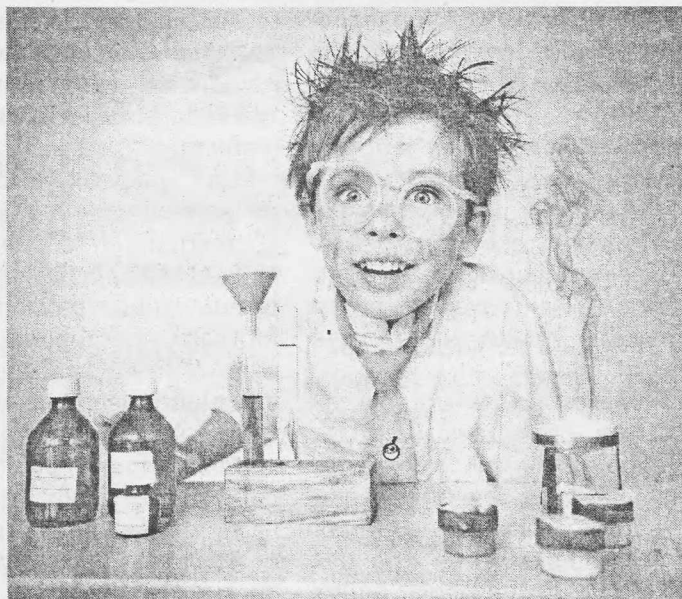
вольну пам'ять, високу концентрацію уваги, емоційну стійкість, предметно-дійове мислення.

Протипоказання. Захворювання кісток, м'язів і суглобів; алергічні реакції на хімікати; органічні захворювання периферійної нервової системи та деформації хребта; сколіоз.

Перспективи. Оскільки різноманітні аналізи та дослідження широко застосовуються у сучасній медицині, ця професія має певні перспективи. Проте зниження державних асигнувань на систему охорони здоров'я викликало значне скорочення посад лаборантів у державних лікарнях і поліклініках. Частково воно компенсується розширенням мережі приватних медичних установ.

Лаборант навіть без вищої освіти може займати певні адміністративні посади в медичних установах.

Споріднені професії. Лаборанти в хімічній і фармацевтичній промисловості, лікарі-лаборанти.

АВІАДИСПЕТЧЕРИ

Характер роботи. Безпека сучасних авіаперевезень багато в чому залежить від ефективної роботи авіадиспетчерів. Незважаючи на те що небо велике і там має вистачати місця для всіх літаків, вони все ж таки час від часу зіштовхуються. Найчастіше такі катастрофи відбуваються в районі аеропортів і повітряних коридорів, що виділяються для польотів цивільної авіації. Для запобігання зіштовхування літаків при кожному аеродромі працюють диспетчерські пункти, що керують польотами літаків. У масштабах країни діє служба управління повітряним рухом, що контролює маршрути всіх літальних апаратів у повітряному просторі країни.

Диспетчери керують рухом літаків у повітряному просторі аеродрому (зона зльоту та посадки, зона очікування). Вони визначають інтервал руху, встановлюють екіпажам режими та траєкторію польоту, інформують їх щодо метеорологічних умов. У випадку закриття аеродрому спрямовують літаки на запасні злітно-посадочні смуги.

Авіадиспетчери контролюють підготовку екіпажів до польотів, своєчасність забезпечення польотів аеродромними службами. Вони дають указівки щодо зльоту та посадки літаків, оформлюють дозвіл на зліт; передають відповідним службам повідомлення про рух польотів, отримують від диспетчерів інших аеродромів плани вильотів, повідомлення про закриття та відкриття аеропортів, інформацію про скасування або затримку рейсів тощо.

Умови роботи. Працюють у закритих приміщеннях зі сприятливим мікрокліматом. Тривалість робочого дня — 6 год. Робота чотиризмінна. Форма організації праці — групова. Несприятливі чинники — постійне нервово-психічне напруження, високий рівень навантаження на зорові та слухові аналізатори.

Наймання на роботу. Диспетчери працюють в аеропортах цивільної авіації, службі управління повітряним рухом. Управління польотами є винятковою прерогативою держави.

Підготовка, медичні обмеження, вимоги до індивідуально-психологічних особливостей. Авіадиспетчери повинні мати спеціальну освіту з кваліфікацією не нижче за молодшого спеціаліста.

Ця професія висуває підвищені вимоги до зрівноваженості нервової системи, швидкості сприйняття, оцінки ситуації та прийняття рішень. Авіадиспетчер повинен мати високий рівень концентрації, розподілу та переключення уваги, просторової уяви. Йому необхідні наочно-образне та наочно-дійове мислення, розвинений невербальний інтелект, оперативна та наочно-образна пам'ять.

Риси характеру. Самоконтроль, самовладання, витримка, дисциплінованість, уважність, відповідальність.

Медичні протипоказання. Захворювання органів зору та слуху, дефекти мови, захворювання центральної нервової та серцево-судинної систем та опорно-рухового апарату, склероз.

Перспективи.

За наявності досвіду та відповідної вищої освіти авіадиспетчер може обійняти посади старшого диспетчера, начальника зміни, керівника польотами, начальника центру управління повітряним рухом.

З огляду на природну ротацію кадрів відчувається постійна потреба в авіадиспетчерах.

Споріднені професії. Автодиспетчер, оператор протиповітряної охорони, адміністратор, оператор управління рухом.

